

AZJA POŁUDNIOWO-WSCHODNIA

UE zacieśnia stosunki z państwami Azji Południowo-Wschodniej i wspiera integrację regionalną ze Stowarzyszeniem Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). Unia, która jest ważnym partnerem gospodarczym Azji Południowo-Wschodniej i z której płyną znaczne środki na pomoc rozwojową, wspiera tworzenie instytucji, rozwój demokracji, dobre sprawowanie władzy i poszanowanie praw człowieka. UE niepokoją kwestie geostrategiczne w tym regionie, takie jak spór o Morze Południowochińskie, oraz kwestie związane z ochroną środowiska w podregionie Mekongu. UE uruchomiła pakiet „Drużyna Europy” o wartości ponad 800 mln EUR w celu walki z pandemią COVID-19 w regionie i złagodzenia jej skutków społeczno-gospodarczych.

Niniejsza nota faktograficzna poświęcona jest regionowi Azji Południowo-Wschodniej. Zobacz też noty poświęcone Azji Południowej ([5.6.7](#)) i Azji Wschodniej ([5.6.8](#)).

PODSTAWA PRAWNA

- Tytuł V (działania zewnętrzne UE) Traktatu o Unii Europejskiej (TUE);
- Artykuły 206-207 (handel) i art. 216-219 (umowy międzynarodowe) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE);
- Umowy o partnerstwie i współpracy (UPiW) (stosunki dwustronne).

A. Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN)

W pierwszym szczycie ASEAN, który odbył się na Bali w lutym 1976 r., wzięły udział Indonezja, Malezja, Filipiny, Singapur i Tajlandia, a także Państwo Brunei Darussalam, Wietnam, Laos, Kambodża oraz Mjanma. ASEAN ściśle przestrzega polityki nieingerowania w sprawy wewnętrzne swoich członków.

UE i ASEAN są podobnie myślącymi partnerami w trudnym kontekście geopolitycznym, którzy wierzą w multilateralizm oparty na zasadach. W ciągu czterech dekad ASEAN i UE nawiązały ścisłe relacje, głównie w zakresie stosunków handlowych i gospodarczych. Istnieje szerokie pole do ściślejszej współpracy w oparciu o wspólne interesy i wartości.

Postępy w integracji regionalnej w Azji to dla UE kwestia strategiczna. UE zawiera umowy o partnerstwie i współpracy (UPiW) oraz umowy o wolnym handlu (FTA) z poszczególnymi członkami ASEAN. Unia Europejska jest drugim co do wielkości partnerem handlowym ASEAN, a jej udział w całkowitej wymianie handlowej między państwami ASEAN a resztą świata wynosi 13%. ASEAN jest trzecim co do wielkości

partnerem UE poza Europą (po Stanach Zjednoczonych i Chinach). Ostatecznym celem jest w dalszym ciągu zawarcie międzyregionalnej umowy o wolnym handlu UE-ASEAN.

Podczas 36. szczytu ASEAN, który odbył się w trybie zdalnym w Hanoi w czerwcu 2020 r., skoncentrowano się na reakcji na COVID-19, odbudowie po pandemii i dalszej współpracy. Przywódcy [wezwali również do powściągliwości i powstrzymania się od militaryzacji regionu Morza Południowochińskiego](#). Po szczycie, w lipcu 2020 r., UE uruchomiła pakiet „Drużyna Europy” o wartości ponad 800 mln EUR w celu wsparcia działań na szczeblu krajowym i regionalnym w reakcji na aktualny kryzys zdrowotny związany z COVID-19.

Parlament Europejski popiera przekształcenie stosunków między UE i ASEAN w partnerstwo strategiczne w celu pogłębienia relacji PE z parlamentami państw ASEAN poprzez ustanowienie międzyregionalnego dialogu parlamentarnego między PE a AIPA^[1] wzmacniającego dyplomację parlamentarną.

B. Dialog Azja-Europa (ASEM) i Partnerstwo Parlamentarne Azja-Europa (ASEP)

14. posiedzenie w ramach dialogu Azja-Europa (ASEM) odbyło się w Madrycie w grudniu 2019 r. i miało na celu wzmocnienie współpracy gospodarczej, rozwijanie dialogu politycznego oraz promowanie więzi międzyludzkich pomiędzy UE a Azją.

We wrześniu 2018 r. w Brukseli odbyło się 10. posiedzenie w ramach Partnerstwa Parlamentarnego Azja-Europa (ASEP-10), podczas którego podkreślono konieczność podjęcia skutecznych i szybkich działań na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu oraz na rzecz współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa, stosunków handlowych i praw człowieka. Wycofanie się USA z porozumienia paryskiego sprawiło, że wzrosło znaczenie stosunków pomiędzy Azją a Europą oraz multilateralizmu dla porządku światowego opartego na wspólnych zasadach, który wymaga większej przejrzystości metod pracy. 11. posiedzenie w ramach Partnerstwa Parlamentarnego Azja-Europa (ASEP-11) ma się odbyć w 2021 r. w Phnom Penh w Kambodży.

C. Indonezja

Indonezja to członek G-20, trzecie pod względem wielkości państwo demokratyczne na świecie i kraj posiadający najliczniejszą większość muzułmańską. Indonezja staje się coraz ważniejszym partnerem UE.

W kwietniu 2020 r. w kraju tym miały miejsce wybory prezydenckie, parlamentarne i regionalne. Po raz pierwszy wybory te odbyły się jednocześnie. Zgodnie z ostatecznymi wynikami Joko Widodo (Demokratyczna Partia Indonezji) został wybrany na drugą kadencję. Na grudzień 2020 r. zaplanowano wybory regionalne, podczas których w całym kraju zostanie wybranych 9 gubernatorów, 224 regentów i 37 burmistrzów. Kryzys związany z COVID-19 spowodował erozję przywództwa Joko Widodo i jego znacznej popularności. Rząd priorytetowo traktuje rozwój infrastruktury przy pomocy inwestycji zagranicznych i prywatnych. W najbliższym czasie kształtowanie polityki będzie się jednak koncentrować na powstrzymaniu pandemii i doprowadzeniu do ożywienia gospodarki. W październiku 2020 r. Indonezja przyjęła kontrowersyjny projekt ustawy zbiorczej o tworzeniu miejsc pracy, która

---

[1]AIPA – Zgromadzenie Międzyparlamentarne ASEAN.

według rządu przyciągnie inwestycje, ale obecnie została skierowana do trybunału konstytucyjnego z powodu obaw co do jej wpływu na środowisko i prawa pracownicze. Gospodarkę Indonezji wspiera silny sektor prywatny. Przewiduje się, że w całym okresie 2018-2022 PKB Indonezji wzrośnie o około 5% rocznie. Rząd obniżył jednak prognozy ze względu na skutki pandemii COVID-19 i oczekuje obecnie, że wzrost gospodarczy znajdzie się w przedziale od -1,1% do 0,2%.

Stosunki UE z Indonezją opierają się na umowie o partnerstwie i współpracy z 2014 r. W lutym 2020 r. Indonezja i UE zorganizowały czwarte posiedzenie wspólnego komitetu w Dżakarcie, podczas którego skoncentrowano się na ostatnich wydarzeniach politycznych i gospodarczych, wdrażaniu UPiW, współpracy sektorowej oraz stosunkach UE z ASEAN. Przywódcy potwierdzili swoje zaangażowanie w realizację porozumienia paryskiego, którego celem jest pogłębienie i przyspieszenie współpracy w dziedzinie ochrony środowiska, zasobów naturalnych, działań na rzecz klimatu, prawa dotyczącego lasów i gospodarki o obiegu zamkniętym. Ponieważ dla Indonezji drażliwym tematem pozostaje olej palmowy (kraj ten jest największym producentem oleju palmowego na świecie i złożył skargę na politykę UE w zakresie biopaliw do Światowej Organizacji Handlu), przywódcy zachęcili do certyfikacji zrównoważonej produkcji i odpowiedzialnego handlu.

Dziewiąta runda negocjacji w sprawie kompleksowej umowy o wolnym handlu między UE a Indonezją odbyła się w grudniu 2019 r. w Brukseli i dotyczyła szeregu obszarów, w szczególności handlu towarami, usług, inwestycji i reguł pochodzenia. Ze względu na kryzys związany z COVID-19 w czerwcu 2020 r. UE i Indonezja przeprowadziły wirtualną rundę negocjacji w większości rozdziałów negocjacyjnych. UE jest trzecim co do wielkości partnerem handlowym Indonezji, a w 2019 r. łączna wartość wymiany handlowej między nimi wyniosła ponad 30 mld EUR. Wartość inwestycji UE w Indonezji w 2017 r. wyniosła 33,1 mld EUR. Piąty dialog w sprawie polityki bezpieczeństwa między UE a Indonezją odbył się w trybie zdalnym w październiku 2020 r. UE i Indonezja omówiły zwalczanie terroryzmu i brutalnego ekstremizmu, walkę z narkotykami, utrzymywanie pokoju, bezpieczeństwo morskie, cyberbezpieczeństwo, nieprolifrację i zarządzanie kłóskami żywnościowymi.

W dniu 24 października 2019 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję w sprawie projektu kodeksu karnego w Indonezji dopuszczającego dyskryminację ze względu na płeć, wyznanie i orientację seksualną, a także dyskryminację mniejszości. Parlament z zadowoleniem przyjął decyzję prezydenta Joko Widodo o odroczeniu przyjęcia projektu w następstwie masowych protestów, w których uczestniczyły tysiące osób w całym kraju.

D. Mjanma

Odkąd Mjanma zaczęła przywracać demokrację i otwierać się na świat, UE jest aktywnym partnerem w przemianach demokratycznych tego kraju i przewodzi działaniom zmierzającym do ponownego zaangażowania się społeczności międzynarodowej w kontakty z Mjanmą. Ze względu na trwającą przez dziesięciolecia izolację na arenie międzynarodowej i związane z nią sankcje nie zawarto formalnej umowy ramowej z tym krajem. W 2016 r. Rada zatwierdziła strategię dotyczącą stosunków z Mjanmą.

Od czasu wyborów w 2015 r., obserwowanych przez UE z udziałem Parlamentu Europejskiego, nastąpił postęp reform demokratycznych w tym kraju. Aung San Suu Kyi objęła stanowiska radcy stanu, ministra spraw zagranicznych i ministra w Kancelarii Prezydenta, uzyskując rzeczywiste uprawnienia wykonawcze. Konstytucja Mjanmy sformułowana przez rząd wojskowy w 2008 r. ogranicza działania nowego rządu. W kraju tym wciąż trwa wojna domowa, która wybuchła w 1948 r. W październiku 2015 r. osiągnięto porozumienie w sprawie zawieszenia broni, jednak nie podpisało go wiele etnicznych grup powstańczych.

Ostatnie wybory powszechne odbyły się w dniu 8 listopada 2020 r. Partia rządząca Aung San Suu Kyi – Narodowa Liga na rzecz Demokracji (NLD) – zdobyła wystarczająco dużo miejsc w parlamencie, aby utworzyć nowy rząd, mimo że opozycja, wspierana przez armię Mjanmy, oskarżyła rząd o nieprawidłowości.

UE jest ważnym partnerem gospodarczym i ofiarodawcą pomocy rozwojowej wspierającym demokrację i rozwój instytucjonalny. Na lata 2014-2020 UE przeznaczyła dla Mjanmy środki w wysokości 688 mln EUR. Całkowita wartość wymiany handlowej między UE a Mjanmą w 2019 r. wyniosła 3,4 mld EUR. Mjanma, jako kraj najściślej rozwinięty, korzysta z inicjatywy handlowej „wszystko oprócz broni” (EBA) w ramach ogólnego systemu preferencji taryfowych (GSP), dzięki czemu przedsiębiorstwa mogą dokonywać wywozu na rynek UE bez ceł i kontyngentów wszelkich produktów z wyjątkiem broni i amunicji.

Mjanma musi mierzyć się z eskalacją napięć między społecznościami. W dniu 21 sierpnia 2020 r. wznowiono czwarte posiedzenie unijnej konferencji pokojowej, nazywanej „konferencją XXI w. w Panglong”. Celem tej konferencji jest zażegnanie konfliktów między wojskowymi i etnicznymi grupami powstańczymi poprzez przekształcenie ogólnokrajowego porozumienia w sprawie zawieszenia broni w trwałe rozwiązanie.

W październiku 2020 r. odbyła się szósta runda dialogu UE-Mjanma na temat praw człowieka. UE i Mjanma omówiły sytuację w stanach Rakhine, Kaczin i Szan, dostęp do pomocy humanitarnej oraz położenie osób wewnątrznie przesiedlonych, a także odpowiedzialność za domniemane naruszenia praw człowieka, podstawowych praw i wolności, praw gospodarczych, pracowniczych i socjalnych, praw kobiet oraz współpracę w zakresie praw człowieka na forach wielostronnych. UE potwierdziła również swoje zdecydowane poparcie dla przemian demokratycznych w Mjanmie, zwłaszcza w kontekście procesu pokojowego i procesu pojednania.

W kraju tym dochodzi do naruszeń praw człowieka, w szczególności chodzi tu o prześladowania grupy etnicznej Rohingja w stanie Rakhine. Od sierpnia 2017 r. ponad 800 000 uchodźców należących do społeczności Rohingja uciekło do Bangladeszu, aby uniknąć prześladowań w Mjanmie. W sierpniu 2019 r. tysiące uchodźców sprzeciwiło się podjętej przez Bangladesz, Mjanmę i ONZ próbie ich repatriacji ze względu na brak bezpieczeństwa.

Parlament Europejski w rezolucji z dnia 19 września 2019 r. potępił łamanie praw człowieka ludności Rohingja. W listopadzie 2019 r. Gambia wniosła do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTS) sprawę przeciwko Mjanmie na podstawie Konwencji ONZ w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa.

W grudniu 2019 r. Aung San Suu Kyi wystąpiła przed MTS i odrzuciła zarzuty dotyczące zamiaru ludobójstwa oraz stanęła w obronie sił zbrojnych Mjanmy (Tatmadaw). W styczniu 2020 r. MTS wydał nakaz zastosowania „środków tymczasowych”, zobowiązując Mjanmę do powstrzymania przemocy w stanie Rakhine i zabezpieczenia dowodów możliwego ludobójstwa.

E. Filipiny

W maju 2016 r. Rodrigo Duterte wygrał wybory prezydenckie, zdobywając 39% głosów. Przyjął on kontrowersyjne środki zwalczania nielegalnego obrotu środkami odurzającymi, sankcjonując metodę „strzelać, aby zabić”, która doprowadziła do rażących naruszeń praw człowieka. Prezydent Rodrigo Duterte zmienił politykę zagraniczną Filipin, budując nowy sojusz z Rosją i Chinami, pomimo kontrowersji związanych z Morzem Południowochińskim i faktu, że Filipiny są jednym z państw ASEAN będących stroną skarżącą w tym sporze. ASEAN i Chiny starają się wynegocjować kodeks postępowania, ale rozmowy zostały wstrzymane ze względu na kryzys związany z COVID-19.

W maju 2017 r. Rodrigo Duterte ogłosił stan wojenny na wyspie Mindanao (który miał potrwać do końca 2019 r.), głównie ze względu na obecność bojowników tzw. Państwa Islamskiego w zamieszkiwanym w większości przez ludność muzułmańską mieście Marawi i w innych miastach. Państwo Islamskie przyznało się do odpowiedzialności za ataki, które miały miejsce we wrześniu 2019 r. na południu Filipin. UE przez lata wspierała proces pokojowy na Mindanao i z zadowoleniem przyjęła pokojowe przeprowadzenie referendum na początku 2019 r. UE jest nadal zaangażowana we wspieranie regionu autonomicznego Bangsamoro na Mindanao za pomocą różnych instrumentów.

Według sondaży zdecydowana większość Filipińczyków popiera działania rządu na rzecz kontroli rozprzestrzeniania się COVID-19 oraz pomocy osobom, które straciły pracę. Zaufanie do Rodriga Duterte rośnie, a następne wybory prezydenckie na Filipinach odbędą się w maju 2022 r.

UE jest coraz bardziej zaniepokojona przypadkami łamania praw człowieka, w szczególności egzekucjami pozasądowymi związanymi z „wojną z narkotykami” i ustawą antyterrorystyczną uchwaloną w lipcu 2020 r. Ponieważ Filipiny korzystają od grudnia 2014 r. z unijnego systemu preferencji handlowych GSP+, podczas 108. sesji konferencji MOP, która odbyła się w Genewie w czerwcu 2019 r., UE przypomniała Filipinom o ich zobowiązaniu do ratyfikowania i wdrożenia międzynarodowych konwencji dotyczących praw człowieka i praw pracowniczych, jak określono w porozumieniu w sprawie GSP+.

W 2011 r. UE i Filipiny podpisały umowę o partnerstwie i współpracy, która weszła w życie w marcu 2018 r. Na posiedzeniu [pierwszego wspólnego komitetu](#) w Brukseli w dniu 28 stycznia 2020 r. powołano trzy wyspecjalizowane podkomitety: podkomitet ds. współpracy na rzecz rozwoju; podkomitet ds. współpracy handlowej, inwestycyjnej i gospodarczej; oraz podkomitet ds. dobrego sprawowania władzy, praworządności i praw człowieka.

Wspólny komitet pozwala Filipinom i UE na wykorzystanie w pełni potencjału współpracy w różnych sektorach w celu przeniesienia stosunków dwustronnych na wyższy poziom i wzmocnienia więzi w oparciu o wzajemny interes i szacunek.

UE przekazuje znaczne środki na rzecz Filipin. Na lata 2014-2020 Unia przeznaczyła dla tego państwa środki w wysokości 325 mln EUR. Priorytetowe obszary działań to praworządność oraz wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu. W 2019 r. wartość dwustronnego handlu towarami między UE a Filipinami wyniosła 14,9 mld EUR; UE jest czwartym co do wielkości partnerem handlowym Filipin. W grudniu 2015 r. rozpoczęły się negocjacje w sprawie umowy o wolnym handlu między UE a Filipinami, a ich pierwsza runda miała miejsce w maju 2016 r. Negocjacje te obejmują szeroki zakres tematów, w tym cła, pozataryfowe bariery w handlu, handel usługami i inwestycje, a także handlowe aspekty zamówień publicznych, własność intelektualną, konkurencję i zrównoważony rozwój.

Parlament Europejski w rezolucji z dnia 17 września 2020 r. wezwał UE i państwa członkowskie, by proaktywnie wspierały przyjęcie rezolucji na sesji Rady Praw Człowieka ONZ. W rezolucji Parlament wezwał również Komisję do czasowego zawieszenia preferencji handlowych wobec Filipin z powodu nieprzestrzegania przez to państwo warunków dotyczących praw człowieka.

F. Wietnam

Stosunki UE z Wietnamem opierają się na umowie o partnerstwie i współpracy przyjętej w 2016 r. Łącznie na lata 2014-2020 przeznaczono dla tego kraju kwotę 400 mln EUR, w szczególności na takie obszary jak dobre sprawowanie władzy, energetyka i przeciwdziałanie zmianie klimatu, zwłaszcza w regionie delty Mekongu.

Wietnam jest w dalszym ciągu jednopartyjnym państwem komunistycznym, w którym nie ma wolności politycznej, mimo że państwo to stanowi jeden z najlepszych przykładów na udane przejście od upadłego komunistycznego systemu gospodarczego do otwartej gospodarki rynkowej. Wietnam jest jednym z najszybciej rozwijających się krajów ASEAN – w latach 2010-2020 średni wzrost PKB wyniósł tam prawie 7%. Wartość handlu towarami między UE a Wietnamem wyniosła w 2019 r. 45,5 mld EUR, a wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych UE w Wietnamie osiągnęła w 2018 r. 7,4 mld EUR.

W dniu 12 lutego 2020 r. Parlament Europejski wyraził zgodę na zawarcie między UE a Wietnamem umowy o wolnym handlu oraz umowy o ochronie inwestycji. UE i Wietnam ratyfikowały umowę o wolnym handlu w dniu 8 czerwca 2020 r. (weszła w życie w dniu 1 sierpnia 2020 r.). W umowie o wolnym handlu ujęto natychmiastowe zniesienie 65% ceł na wywóz z UE do Wietnamu i 71% takich ceł na przywóz z Wietnamu. Poszczególne państwa członkowskie UE będą musiały jeszcze ratyfikować umowę o ochronie inwestycji między UE a Wietnamem.

W dniu 4 marca 2019 r. w Brukseli UE i Wietnam odbyły ósmą rundę dialogu na temat praw człowieka. Omówiono takie kwestie jak wolność wypowiedzi, kara śmierci i cyberbezpieczeństwo. W dniu 17 października 2019 r. UE i Wietnam podpisały umowę w sprawie ram udziału w celu ustanowienia podstawy prawnej udziału Wietnamu w prowadzonych przez UE operacjach zarządzania kryzysowego.

G. Tajlandia

Partnerstwo między UE a Tajlandią opiera się na umowie ramowej z 1980 r. W marcu 2013 r. strony zakończyły negocjacje w sprawie umowy o partnerstwie i współpracy, ale jej zawarcie wstrzymał wojskowy zamach stanu, który miał miejsce w 2014 r. W dniu 14 października 2019 r. Rada przyjęła konkluzje z zamiarem stopniowego odnowienia zaangażowania politycznego. Od tego czasu poczyniono postępy w przygotowaniach do podpisania w odpowiednim terminie umowy o partnerstwie i współpracy, która przyczyniłaby się do znacznego pogłębienia współpracy między UE a Tajlandią. W międzyczasie podejmowane są również działania zmierzające do wznowienia negocjacji w sprawie ambitnej i kompleksowej umowy o wolnym handlu.

UE jest trzecim co do wielkości rynkiem eksportowym Tajlandii, a Tajlandia jest jednym z głównych partnerów handlowych UE w ASEAN. W 2019 r. wartość dwustronnej wymiany handlowej między UE a Tajlandią wyniosła 33,1 mld EUR. W dniu 16 października 2019 r. odbyło się w Brukseli 14. spotkanie urzędników wysokiego szczebla z UE i Tajlandii, którego celem było omówienie kwestii związanych z handlem, migracją, współpracą, zmianą klimatu i prawami człowieka.

Tajlandia jest monarchią konstytucyjną, ale od dnia 22 maja 2014 r. w kraju tym rządzi junta wojskowa. Wojsko stłumiło opozycję, wprowadzając stan wojenny, pojawiły się również doniesienia o łamaniu praw człowieka. Pod koniec 2016 r. zmarł król Bhumibol Adulyadej. Król Maha Vajiralongkorn Bodindradebayavarangkun został koronowany w maju 2019 r., choć już dwa lata wcześniej objął panowanie.

Dnia 24 marca 2019 r. partia prowojskowa wygrała wybory powszechne w atmosferze oskarżeń o manipulacje, dezinformację i niejasności co do frekwencji wyborczej. W czerwcu 2019 r. Prayuth Chan-ocha, były naczelny dowódca sił zbrojnych (2014 r.), został mianowany premierem. Prayuth Chan-ocha pełnił już funkcję premiera w latach 2014-2019, stojąc na czele Krajowej Rady Pokoju i Porządku (NCPO). Chociaż rządy junty oficjalnie zakończyły się w lipcu 2019 r., wojsko wciąż wywiera wpływ na rząd.

Podczas trwających w Tajlandii protestów przeciwko rządowi premiera Prayutha Chan-ochy pojawiły się żądania reformy monarchii tajskiej, co jest bezprecedensowym postulatem we współczesnych czasach. Pierwszą falę protestów wywołała w dniu 23 lutego 2020 r. decyzja Trybunału Konstytucyjnego o rozwiązaniu popularnej wśród młodych osób opozycyjnej Partii Nowej Przyszłości. Partia Nowej Przyszłości zdobyła w wyborach z marca 2019 r. trzecią co do wielkości liczbę miejsc w Izbie Reprezentantów i w ostatnich miesiącach stała się najbardziej aktywną partią opozycyjną. W dniu 15 października 2020 r. tajski rząd ogłosił stan nadzwyczajny, próbując położyć kres protestom, i zastrzegł sobie prawo do wprowadzenia godziny policyjnej i stanu wojennego.

W lutym 2017 r. junta rozpoczęła rozmowy pokojowe z rebeliantami w południowych prowincjach Tajlandii, gdzie większość stanowią muzułmanie. W dniu 21 stycznia 2020 r. w Kuala Lumpur Tajlandia oficjalnie rozpoczęła proces pokojowy z grupą rebeliantów Barisan Revolusi Nasional Melayu Patani (BRN) z południowej Tajlandii. W negocjacjach pośredniczyła Malezja.

Parlament Europejski przyjął rezolucję dotyczące praw człowieka, pracowników migrujących i praw pracowniczych w Tajlandii.

H. Kambodża

UE nawiązała stosunki z Kambodżą w 1977 r., kiedy to podpisała z tym krajem umowę o współpracy. UE jest największym ofiarodawcą pomocy dla tego kraju – na lata 2014-2020 przeznaczyła 410 mln EUR na poprawę sprawowania rządów i wzmocnienie praworządności, a także na Trybunał ds. Czerwonych Khmerów. Lata wojny domowej spowodowały, że Kambodża jest jednym najuboższych państw Azji Południowo-Wschodniej. W następstwie umowy pokojowej z Paryża z 1991 r. Kambodża przyjęła w 1993 r. konstytucję, która stała się podstawą liberalnego, wielopartyjnego, demokratycznego państwa z regularnie odbywającymi się wyborami. W dniu 26 lutego 2018 r. Rada przyjęła konkluzje w sprawie Kambodży w świetle wydarzeń politycznych oraz pogarszającego się stanu demokracji i coraz częstszego łamania praw człowieka i zasad praworządności.

Premier Hun Sen i rządząca Kambodżańska Partia Ludowa, której przewodniczy, wygrali wybory powszechne w dniu 29 lipca 2018 r., jednak opozycja twierdziła, że wybory nie były ani wolne, ani uczciwe. We wrześniu 2017 r. aresztowano przywódcę opozycyjnej Partii Narodowego Ocalenia Kambodży (CNRP) Kema Sokhę. Sam Rainsy, były przywódca CNRP, przebywa z własnej woli na uchodźstwie od 2015 r. Partia Narodowego Ocalenia Kambodży została rozwiązana w listopadzie 2017 r. Mimo że w listopadzie 2019 r. zniesiono areszt domowy Kema Sokhy, pozostaje on pod nadzorem sądowym, stanie przed sądem za zdradę stanu i ma zakaz angażowania się w jakąkolwiek działalność polityczną. We wrześniu 2020 r. premier Hun Sen podobno powiedział, że sprawa sądowa Sokhy może toczyć się nawet cztery lata, czyli nie zakończy się przed wyborami lokalnymi w 2022 r. ani przed wyborami krajowymi w 2023 r.

W lutym 2020 r. Komisja podjęła decyzję o wycofaniu części preferencji taryfowych przyznanych Kambodży w ramach systemu handlowego „wszystko oprócz broni” z uwagi na poważne i systematyczne naruszanie zasad dotyczących praw człowieka zapisanych w Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych. Stosowne rozporządzenie weszło w życie w dniu 25 kwietnia 2020 r. i stało się skuteczne z dniem 12 sierpnia 2020 r. Gospodarka kambodżańska jest zależna od pomocy międzynarodowej i wywozu odzieży oraz cechuje się bardzo dużą podatnością na zmiany kosztów pracy. Wycofanie preferencji taryfowych i zastąpienie ich standardowymi unijnymi taryfami celnymi ma wpływ głównie na produkty odzieżowe i obuwnicze. Wartość wycofanych preferencji odpowiada około jednej piątej (czyli 1 mld EUR) rocznego wywozu z Kambodży do UE.

We wrześniu 2017 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję, w której wezwał rząd Kambodży do zaprzestania politycznie umotywowanego ścigania Kema Sokhy. We wrześniu 2018 r. Parlament ponownie przyjął rezolucję, w której wezwał do wycofania wszystkich zarzutów wobec Kema Sokhy oraz do jego natychmiastowego uwolnienia.

I. Singapur

UE i Singapur ściśle współpracują ze sobą w dziedzinie przedsiębiorczości, nauki i technologii. W dniu 13 lutego 2019 r. UE i Singapur ratyfikowały trzy tzw. umowy nowej generacji: umowę o partnerstwie i współpracy między UE a Singapurem (EUSPCA), umowę o wolnym handlu UE-Singapur (EUSFTA) oraz umowę o ochronie inwestycji między UE a Singapurem (EUSIPA). Umowa o wolnym handlu z Singapurem weszła w życie dnia 21 listopada 2019 r. Umowy te mają na celu wzmocnienie więzi politycznych, gospodarczych i handlowych między stronami oraz znacznie zmniejszą cła po obu stronach. Dzięki nim znikną bariery techniczne i pozataryfowe w handlu towarami dotychczas istniejące w wielu różnych sektorach.

Unia Europejska jest trzecim co do wielkości partnerem handlowym Singapuru. Wartość dwustronnego handlu towarami między UE a Singapurem wyniosła w 2019 r. 47 mld EUR. Singapur jest głównym odbiorcą inwestycji europejskich w Azji – w 2017 r. wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych wyniosła 227 mld EUR. Kraj ten jest z kolei trzecim co do wielkości inwestorem w UE spośród wszystkich państw azjatyckich. Singapur przeprowadził wybory powszechne 10 lipca 2020 r. zamiast, jak początkowo planowano, w kwietniu 2021 r., dzięki czemu premier Lee Hsien Loong i jego rząd mogli zająć się obecnymi zagrożeniami związanymi z COVID-19 i wynikającymi z niego wyzwaniem gospodarczymi. Lee Hsien Loong i jego Partia Akcji Ludowej zdobyli 83 z 93 miejsc w parlamencie, a największa grupa opozycyjna, czyli Partia Robotnicza, uzyskała najlepszy wynik w swojej historii i zdobyła 10 miejsc. Partia Akcji Ludowej nigdy dotąd nie przegrała wyborów i rządzi tym państwem-miastem od 1959 r. Premier Lee Hsien Loong od dawna mówi, że odda władzę, zanim skończy 70 lat, co nastąpi w 2022 r. Jego miejsce ma zająć minister finansów i wicepremier Heng Swee Keat.

Wspierając działania społeczeństwa obywatelskiego w Singapurze, UE i Parlament Europejski jednoznacznie wzywają do zniesienia kary śmierci.

J. Państwo Brunei Darussalam

Państwem tym rządzi sułtan Brunei Hassanal Bolkiah, przy czym coraz więcej obowiązków przejmuje książę Billah Bolkiah. W kraju tym nie następuje żadna liberalizacja polityczna. W 2014 r. zreformowano kodeks karny, aby wprowadzić nowe podejście oparte na szariacie. W kwietniu 2019 r. przyjęto nowy kodeks karny w celu wprowadzenia nowych rodzajów kar, m.in. śmierci przez ukamienowanie za seks z osobą tej samej płci i cudzołóstwo oraz amputacji kończyn za kradzież. W następstwie ostrego sprzeciwu społeczności międzynarodowej Brunei przedłużyło moratorium na wykonywanie kary śmierci.

UE aktywnie działa na rzecz wzmocnienia stosunków z Brunei, jednak nie zawarto jeszcze umowy ramowej. Umowa o partnerstwie i współpracy między UE a Brunei jest obecnie przedmiotem negocjacji i będzie obejmować wiele obszarów politycznych i gospodarczych. Stosunki UE z Brunei są utrzymywane przede wszystkim za pośrednictwem ASEAN. W 2018 r. UE była piątym co do wielkości partnerem handlowym Brunei w zakresie wymiany towarów, kiedy to całkowita wartość handlu

towarami wyniosła 740 mln EUR. Handel między UE a Brunei obejmuje głównie maszyny, pojazdy silnikowe i produkty chemiczne.

Parlament Europejski w rezolucji z dnia 18 kwietnia 2019 r. zdecydowanie potępił wejście w życie kodeksu karnego opartego na szariacie. Ponownie potępił karę śmierci i podkreślił, że przepisy kodeksu karnego opartego na szariacie naruszają zobowiązania Brunei wynikające z międzynarodowego prawa dotyczącego praw człowieka.

K. Laos (Laotańska Republika Ludowo-Demokratyczna)

Stosunki UE z Laosem opierają się na umowie o współpracy z 1997 r. UE przyznała Laosowi środki w wysokości ponad 500 mln EUR na lata 2016-2020, wspierając ósmy laotański krajowy plan rozwoju społeczno-gospodarczego, który skupia się na osiągnięciu wysokiego wzrostu gospodarczego, przy czym ogólnym celem jest utrata do 2020 r. statusu kraju najsłabiej rozwiniętego. We wrześniu 2019 r. komisarz ds. rozwoju Neven Mimica udał się z wizytą do Laosu, aby zacieśnić stosunki i omówić takie kwestie jak żywienie, dobre sprawowanie władzy i pomoc na rzecz wymiany handlowej.

Laos jest państwem jednopartyjnym. Laotańska Partia Ludowo-Rewolucyjna, będąca u władzy od zakończenia wojny domowej w 1975 r., sprawuje rządy silnej ręki przy braku opozycji. Najbliższe wybory krajowe mają się odbyć w 2021 r. Laos pogłębia stosunki z Chinami i ASEAN, dążąc do przyciągnięcia większych inwestycji. Reformy gospodarcze przyniosły trwały wzrost gospodarczy na poziomie ponad 7% od 2014 r. Pandemia COVID-19 postawiła przed tym krajem nowe wyzwania i poważnie wpłynęła na wzrost gospodarczy, który w 2020 r. zmniejszył się w szacunkowym przedziale od -0,6 do -2,4%.

Pomimo przeprowadzonych reform gospodarczych Laos jest nadal państwem ubogim i zależnym od pomocy międzynarodowej. Jako kraj najsłabiej rozwinięty Laos jest objęty unijną inicjatywą handlową „wszystko oprócz broni”. Całkowita wartość wymiany handlowej między UE a Laosem wyniosła w 2019 r. 380 mln EUR.

UE poświęca szczególną uwagę sytuacji w zakresie praw człowieka, w tym sytuacji osób przesiedlonych ze względu na budowę ogromnych tam na rzece Mekong. W marcu 2019 r. w Wientianie odbył się dziewiąty doroczny dialog na temat praw człowieka i dobrych rządów między UE a Laotańską Republiką Ludowo-Demokratyczną. Podczas 108. sesji konferencji MOP w Genewie w czerwcu 2019 r. UE wezwała Laos do zajęcia się kwestią wykorzystywania seksualnego dzieci.

L. Malezja

W grudniu 2015 r. UE i Malezja zakończyły negocjacje w sprawie umowy o partnerstwie i współpracy. Negocjacje w sprawie umowy o wolnym handlu między UE a Malezją zawieszono na wniosek Malezji w kwietniu 2012 r., po siedmiu rundach rozmów. UE jest dla Malezji trzecim co do wielkości partnerem handlowym i jednym z największych inwestorów zagranicznych. W 2017 r. wartość unijnych inwestycji w Malezji osiągnęła 24,5 mld EUR. Wartość całkowitego handlu towarami między UE a Malezją wyniosła w 2019 r. 36,6 mld EUR. Wzrost PKB Malezji wyniósł 4,5% w 2019 r., ale w 2020 r. na ten wzrost miała wpływ pandemia COVID-19.

Pod koniec marca 2019 r. Komisja Europejska ogłosiła, że należy stopniowo odchodzić od stosowania oleju palmowego w paliwach transportowych w oparciu o dyrektywę w sprawie odnawialnych źródeł energii, w której określono cel w zakresie zrównoważonej bioenergii na poziomie 32%. Zarówno Indonezja, jak i Malezja zaprotestowały i złożyły skargi do Światowej Organizacji Handlu (WTO). UE twierdzi, że uprawa oleju palmowego powoduje nadmierne wylesianie. Malezja podkreśla jednak, że pracuje nad poprawą zrównoważonego charakteru swojego sektora oleju palmowego. Malezja, która jest drugim co do wielkości producentem oleju palmowego na świecie, będzie stroną trzecią w sprawie Indonezji na znak solidarności z tym krajem. W maju 2018 r. po raz pierwszy w historii kraju w wyborach parlamentarnych została pokonana rządząca w Malezji koalicja Barisan Nasional (BN), której członkiem jest Zjednoczona Organizacja Narodowa Malajów (UNMO). Premier Mahathir Mohamad, przywódca Sojuszu Nadziei, zastąpił Najiba Razaka, któremu grozi dwanaście lat więzienia, przy czym postępowanie odwoławcze jest w toku. W listopadzie 2019 r. opozycyjna koalicja Barisan Nasional (BN) wygrała w wyborach uzupełniających, a rząd premiera Mahathira Mohamada upadł. Przy poparciu UMNO w marcu 2020 r. król Tengku Abdullah mianował Muhyiddina Yassina, przewodniczącego Zjednoczonej Partii Tubylczej (PPBM), premierem stojącym na czele nowej koalicji Perikatan Nasional (PN). W dniu 13 października 2020 r. lider opozycji, Anwar Ibrahim, spotkał się jednak z królem, aby dowiedzieć, że ma większość parlamentarną wystarczającą do utworzenia nowego rządu, i wezwał premiera Muhyiddina Yassina do dymisji.

Parlament Europejski potępił karę śmierci, naruszanie praw osób LGBTI i tłumienie niezadowolenia społecznego w tym kraju, a także niemożność pokojowego wyrażania poglądów, w tym brak debaty publicznej.

Jorge Soutullo / Andreas Striegnitz
11/2020

